

כללי אתיקה לדייני בית הדין

משפט והלכה בישראל

א. עקרונות

1. "בי"ד של שלושה ... צריך שיהא בכל אחד מהם שבעה דברים ואלו הן:
חכמה וענוה ויראה ושנאת ממון ואהבת האמת ואהבת הבריות להן ובעלי שם טוב.
וכל אלו הדברים מפורשים הן בתורה.
הרי הוא אומר: אנשים חכמים ונבונים, הרי בעלי חכמה אמור.
וידועים לשבטיהם, אלו שרוח הבריות נוחה מהם.
ובמה יהיו אהובים לבריות, בזמן שיהיו בעלי עין טובה ונפש שפלה וחברתן טובה
ודבורן ומשאן בנחת עם הבריות. ולהלן הוא אומר אנשי חייל - אלו שהם גבורים
במצוות ומדקדקין על עצמם וכובשין את יצרן עד שלא יהא להן שום גנאי ולא שם
רע ויהא פרקן נאה ובכלל אנשי חיל - שיהיה לב אמיץ להציל עשוק מיד עושקו, כענין
שנאמר ויקם משה ויושיען.
ומה משה רבינו עניו אף כל דין צריך להיות עניו.
יראי אלוקים כמשמעו.
שונאי בצע - אף ממון שלהם אינן נבהלים עליו ולא רודפין לקבץ ממון.
שכל מי שהוא נבהל להון חסר יבואנו.
אנשי אמת - שיהיו רודפין אחר הצדק מחמת עצמן בדתן.
אהבים את האמת ושונאין את החמס ובורחין מכל מיני העוול.
(רמב"ם הל' סנהדרין, פ"ב הל' ז')
2. הדיין מצווה לשפוט משפט צדק ולעשות את מעשה המשפט, כצווי התורה המבוארים בשו"ע
ובפוסקים וכפי שנקבעו בתקנות הדיון.
3. במילוי תפקידו לא יהיה הדיין תלוי באיש.

ב. הימנעות משימוש במעמד השיפוטי שלא למטרותו

4. דיין ינהג בכל עיסוקיו באופן המונע מראש אפשרות לניגוד אינטרסים בין תפקידו השיפוטי לבין כל פעילויות אחרות.
5. דיין לא ינצל את מעמדו כדי לקדם את ענייניו הפרטיים, או את ענייניהם הפרטיים של אחרים, שלא כדין.
6. א. נייר המכתבים הרשמי של בית הדין ישמש את הדיין רק בהתכתבות הנוגעת לתפקידו.
ב. דיין רשאי לציין את תוארו כדיין בבית הדין "משפט והלכה בישראל" שעל יד "ארץ חסדה" על נייר המכתבים הפרטי שלו, על כרטיס הביקור, על שיקים או על מסמכים אחרים המשמשים לזיהוי. ואולם, דיין לא ישתמש במסמך הנושא את תוארו כדיין בפניות בהן כלולה בקשה להיתרים או לרישיונות, או בהעלאת השגות או בקשות בהן עלול השימוש בתוארו להיראות כנסיון להשיג מעמד מועדף, שלא כדין.
- ג. דיין רשאי לציין תוארו בכל ספר או מאמר שהוא כותב.
7. דיין רשאי לתת חוות דעת על כושרו או על כשירותו המקצועית של מועמד לדיינות או על מי שעבד עימו, בין כמתמחה, בין במעמד אחר, בין בתקופת כהונתו כדיין בין לפניו.
8. דיין לא יפנה לרשויות ציבור או לאנשים פרטיים בבקשות מטעם גוף ציבורי, אליו הוא קשור, בנסיבות בהן מעמדו כדיין עלול להשפיע על החלטת הגורם אליו מופנית הבקשה.

ג. השפיטה

9. דיין יטפל וידון בכל תיק המועבר לטיפולו, אלא אם קיימים טעמים שבדין המחייבים כי יפסול עצמו מלדון בעניין, בכפוף לאישור הנשיא, או אחד מראשי אבות בית הדין.
10. דיין יקפיד על קיום ההליכים בפניו באורח מכובד ומסודר.
11. בשבתו על כס הדין ינהג הדיין בסבלנות, במתינות, בנימוס ותוך שמירה על מראית פני הצדק, כדין. וכן יוסיף ויחייב אחרים, הנוטלים חלק בדיון, לנהוג באותה דרך.
12. דיין רשאי להיוועץ בעניין שבפניו בעמיתיו הדיינים ובכל מי שימצא לנכון, כדי להוציא משפט צדק, בכפוף לסעיף 13.
13. דיין ישמור על סודיות הדיונים ויקפיד על צוות העוזרים שלא ילכו רכיל ויגלו סוד.
14. נקבע מועד לפתיחת הדיון, יקפיד הדיין על שעת הפתיחה אלא אם משתנה הדיון בשל אי סיומו של הליך קודם.
15. דיין לא ישהה את הדין, ימנע מכל עינוי דין ויסיים את הטיפול בכל עניין שהוא דן בו בהקדם האפשרי ובאורח יעיל.
16. דיין האחראי לניהול ולניווט הדיון שלפניו, ישקוד על קיום הדיון בדרכי הדיון הנאותות, בהתאם לאמור בסדרי הדין, של בית הדין.
17. דיין המעלה הצעה בפני בעלי הדין, יקפיד על כך שהצעתו תוגש בהתאם לכבודו של בית הדין ובנסיבות הענין.
18. דיין יימנע מהערות, בין בכתב בין בעל־פה, שיש בסיגנון או בדרך הצגתן כדי לפגוע בכבודו של דיין, בית דין אחר או בעל דין.

ד. עיסוק נוסף

19. א. דיין רשאי לקבל על עצמו עיסוק הולם מחוץ לכותלי בית הדין, אם אין הדבר נוגד עקרונות המותווים בכללים אלה.
- ב. כל עיסוק וכל מילוי תפקיד מחוץ לבית הדין חייב להלום את מעמדו של הדיין.
20. דיין לא יטול על עצמו פעילויות נוספות, אף אם מותרות הן על פי אופיין או על פי היתר שהוענק לו, אם אותן פעילויות עלולות לפגוע ביכולתו למלא כראות את תפקידו כדיין.
21. דיין לא יהיה נוכח בכנסים מפלגתיים ויימנע מהתבטאות מפלגתית-פומבית, בין בכתב בין בעל-פה. דיין לא ייעץ למפלגות או לגופים פוליטיים אחרים, פרט למתן ייעוץ בענייני דת, דין והלכה. לא יכנס ולא ירשה לכנס בביתו חוגי בית או התכנסויות כלשהן, לקידום נושאים מפלגתיים.
22. א. דיין לא יופיע כמרצה, או כמשתתף ברב-שיח, על נושאים מפלגתיים.
- ב. דיין רשאי להרצות בפומבי על נושאים שאינם משפטיים, אך בעשותו כן ינהג במידת הזהירות הראויה המתחייבת ממעמדו, תוך שמירה על גישה אובייקטיבית והימנעות מנימת דיבור פולמוסית.
- ג. דיין לא ירצה לפני גופים בעלי זהות מפלגתית, אלא בנושאים דתיים והלכתיים.
23. א. אין דיין רשאי לעסוק בהתרמת כספים של אנשים הבאים עימו במגע בבית הדין.
- ב. שמו של דיין יכול שיופיע על נייר מכתבים של מוסד, כחבר בגוף המנהל של אותו מוסד.
- ג. דיין רשאי לכהן בועדה המחלקת פרסים או מילגות להנצחת זכרו של נפטר.
24. לא יפיק דיין טובת הנאה חומרית כלשהי ממעמדו כדיין, בין במישרין בין בעקיפין.

ה. מניעת ניגוד אינטרסים

25. כהונתו של דיין אינה מחייבת אותו לנתק קשרים חברתיים, כולל קשרים עם טוענים רבניים ועורכי דין. אך דיין יפעיל שיקול דעת הלכתי ראוי, בחברת מי יהיה, וכיצד יראו הבריות, בנסיבות העניין, את הימצאותו בחברה מסוימת. דיין יימנע מכל התנהגות העלולה לעורר רושם של העדפת בעל דין או טוען רבני או עורך דין, בהתאם להלכה ולדין.

ו. פרסום

26. דיין לא יגיב בפומבי או באמצעי התקשורת, על דברים שפורסמו באחד מאמצעי התקשורת עליו אישית בענין הקשור בעבודתו בבית הדין. הדיין יפנה לאב בית הדין, והתגובה תיעשה במידת הצורך על ידי אחד מראשי אבות בית הדין בהתייעצות עם ההנהלה, או ע"י הדיין עצמו בהסכמת ההנהלה.
27. דיין יימנע מכל מעשה שיש בו משום פרסומת עצמית לעבודתו כדיין.
28. דיין לא יעמוד בקשר, לא במישרין ולא בעקיפין, עם כתבים של אמצעי התקשורת במטרה להפנות את תשומת ליבם לנעשה בבית הדין או להסביר את פסיקתו או להביא לידיעתם פסק דין שנתן, אלא על פי היתר של אב בית הדין.

ז. כללי התנהגות לדיינים:

29. הדיינים יופיעו לישיבות בית הדין רבע שעה לפני הזמן שנקבע לדיון, כדי שיהיו מוכנים לקראת הדיון וישלטו בחומר שבתיק העומד לדיון בפניהם, ולהבטיח שהדיון יתחיל בשעה שנקבעה.
30. על הדיינים, להקפיד שלא יוכנסו טלפונים סלולרים לתוך אולם הדיונים.
31. הדיינים לא יעסקו בכל פעילות אחרת לרבות לימוד, עיון, בדיקה, הגהות, וכדו' בזמן הדיונים.
32. הדיינים ישבו בבית הדין עם חליפות ועניבות.
33. לא ישוחח הדיין אודות הנושא שעומד בפניו לדיון עם גורם כל שהוא. אין האמור פוגע באמור לעיל סעיף ג 12.
34. בהסכמת הצדדים מראש ובכתב, לרבות רישום בפרוטוקול, רשאי הדיין לשוחח עם אחד מן הצדדים שלא בנוכחות הצדדים האחרים ובלבד ששיחה זו מתנהלת בבית הדין ומטרתה להביא את הצדדים לידי הסכמה.

ח. כללי

35. פרשנות כללי האתיקה, בכל מקרה בו יתעורר ספק, נתונה בידי נשיאות בית הדין.